

Posudek oponenta rigorózní práce

Téma: Manželské majetkové právo zaměřeno na majetkové režimy

Autor: Mgr. Markéta Žďánská

Oponent: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Rigorózní práce předložená k obhajobě Mgr. Markétou Žďánskou pojednává, jak ostatně plyne již ze samotného jejího názvu, o manželském majetkovém právu. Dle autorky samotné je pak úžeji zaměřena na „majetkové režimy“. Zacílení tématu není možné nic vytknout. Manželské majetkové právo je setrvale v centru zájmu právní nauky i praxe. Jedná se o problematiku dlouhodobě velmi živou, která nadto v nedávné době doznala zásadních změn v souvislosti s přijetím stávajícího občanského zákoníku. To vyvolalo v oblasti manželského majetkového práva řadu nových otázek a výkladových problémů a vedlo také k opakované modifikaci dalších předpisů. Je tedy možné jednoznačně konstatovat, že téma spadající do oblasti manželského majetkového práva je plně způsobilé k bližšímu zpracování v podobě rigorózní práce. Otázkou je pochopitelně konkrétní rozsah volby takových témat, který přímo ovlivňuje podobu samotné práce (k tomu viz dále). Jen pro upřesnění je třeba podotknout, že autorka samotným názvem práce poněkud čtenáře mate, neb samotné manželské majetkové právo sestává z celé řady institutů, jen u jednoho z nich, společného jmění manželů, nalézáme majetkové režimy a právě na ně autorka svoji pozornost upírá. Práce tedy pojednává o režimech společného jmění manželů, které je jistě nejvýznamnějším institutem manželského majetkového práva.

Co se týče samotné práce, je možné hned v úvodu konstatovat, že autorka splnila základní formální a rozsahové požadavky kladené dle vyhlášky děkana na rigorózní práci. Při samotném čtení práce se ve čtenáři střetávají dva protichůdné pocity. První z nich je velmi kladný, neboť ve většině podstatných ohledů práce vykazuje požadované kvality, které je třeba vyzdvihnout. Současně jsou však patrná i některá negativa, která nelze nechat bez povšimnutí. V rámci oponentního posouzení je zjevně na místě začít naznačenými zápory. Zásadní výtku je tak hned na úvod třeba učinit k příliš širokému záběru výkladu. Autorka své téma volí již v základu poměrně široce (viz již výše), současně si však sama stanovuje zužující kritérium, kterým má být úzké zaměření na jednotlivé režimy společného jmění manželů. I po takovém zúžení zůstává rozsah tématu značný, a bylo by tak namístě se na něj konkrétně sevřeně zaměřit a v dalším provést toliko koncentrovaný hlubší výklad této problematiky. Autorka tak bohužel nečiní. Po stručném *Úvodu* se vrhá na výklad historického vývoje úpravy manželských majetkových vztahů. Pomineme-li tradiční „studentské“ pochybení spočívající ve skoku od římského práva k obecnému zákoníku občanskému, které jednak nereflexuje skutečnost, že římské právo na našem území nikdy přímo neplatilo, a současně ignoruje více než tisíciletý vývoj tuzemské právní úpravy, zůstává i tak zřejmé, že v práci na cca 140 tiskových stran zaměřené na uvedené téma je

značně povrchní výklad historického vývoje téměř na 20 stranách třeba označit za přehnaný až zbytečný. To rozhodně neznamená, že by historická východiska a zdroje současné úpravy nebylo na místě reflektovat, do práce daného rozsahu se však bohužel nemůže vejít vše, je tedy třeba se koncentrovat na samotnou problematiku. Autorka však postupuje obdobně i v dalším výkladu. Až do strany 67, tedy téměř do poloviny práce se vypořádává s vymezením pojmu manželského majetkového práva, společného jmění manželů, vznikem společného jmění manželů či jeho zánikem a vypořádáním. Jakkoliv se jistě jedná o témata prakticky velmi významná, teoreticky zajímavá a pro případné laického čtenáře při bližším výkladu objevná, je zřejmé, že mnohá z nich by vystačila jako téma k samostatnému zpracování v podobě rigorózní práce. Příkladem může být výklad o vypořádání společného jmění manželů, který je podán značně přehledově, ač by svojí důležitostí a rozsahem problematiky vystačil na samostatné monografické zpracování v rozsahu značně překračujícím požadavky kladené rigorózní práci. Autorka tak při svém spěchu některé zásadní momenty pouze zmiňuje (např. kritéria pro rozhodování soudů při vypořádání, určování hodnoty vnosů a zápočtů atp.). Disproporčně pak působí, že se některým zcela partikulárním otázkám, byť nepochybně velmi zajímavým a jistě praktickým, věnuje v samostatných kapitolách (např. vypořádání úročeného úvěru či nákladům řízení o vypořádání SJM). Tento její postup vede následně k tomu, že se k samotné problematice manželských majetkových režimů dostává téměř až v polovině práce, jakkoliv by pozornost jim věnovaná mohla být značně vyšší a detailnější (samostatná rigorózní práce by mohla být zaměřena klidně i jen na zákonný majetkový režim či na režim smluvený). I zde se pak projevuje obecně předpokládaná omezenost rozsahu rigorózní práce. Autorka postupně od pojednání o zákonném režimu snižuje hloubku svého výkladu a u režimu založeného rozhodnutím soudu již podává vesměs pouze přehledové informace.

Uvedený postup vyvolává při oponentním posouzení rozpaky. V průběhu čtení jasně totiž vyvstávají již zmiňované patrné klady, které práce má. Patří k nim zejména stylistika autorky a její formulační obratnost. Text je psán odborným právním jazykem jen s minimem zaváhání, přesto zůstává čtenářsky přístupný. Autorka se jen zřídkakdy ztrácí ve vlastních formulacích, citované názory čerpané z obdivuhodného množství použitých zdrojů, do textu zapojuje plynule a přirozeně. Lze tak bez pochyby říct, že se jí daří naplnit cíl vytyčený jí samotnou hned v *Úvodu*, kde prohlašuje, že jejím cílem je vytvořit práci, která by případného laického čtenáře blíže přehledně seznámila s problematikou manželského majetkového práva. Takový čtenář sice nezíská přehled komplexní a plně vyvážený, ale je třeba bez pochyb připustit, že je ve srozumitelné formě a přístupným jazykem seznámen se vším podstatným, co se dotýká společného jmění manželů. Tímto svým prohlášením se však autorka sama přiznává k určitému koncepčnímu nedorozumění stojícímu hned na úvodu jejího zpracování. Je totiž patrné, že rigorózní práce nemá být primárně textem, který by měl sloužit k rozšiřování obecných obzorů laické veřejnosti (byť je jistě dobré, když i k tomu směřuje), ale má především prokázat hlubší schopnost samostatného bádání a vědeckého přístupu autora. Uchazečka se širokým uchopením tématu a s tím spojenou patrnou plochostí a přehledností některých partií výkladu tomu cíli vzdaluje.

Možná až příliš kritické vyznění předchozích odstavců by však nemělo zakrýt i jednoznačná pozitiva práce. Autorka sice svým širokým pojetím poněkud ztrácí možnost podat vyčerpávající pojednání o celém zvoleném tématu, to však neznamená, že by na řadě míst nebyl její výklad

hluboký, zajímavý a kriticky podaný (např. pojednání o podílu v obchodní společnosti jako součásti SJM). Značně k tomu přispívá zejména již zmiňovaná práce s odbornými zdroji. Autorka doplnila svoji práci rozsáhlým citačním aparátem, který překračuje běžné standardy. Citováno je v intencích platné citační normy. Ještě více však upoutá rozsah použitých zdrojů. Ve své práci užívá jejich více než reprezentativní výčet. Až na jednu výjimku čerpá ze všech aktuálních komentářů k stávajícímu občanskému zákoníku, neopomíjí však i starší komentářovou literaturu, monografické zdroje, učebnice, články z odborných periodik a internetových zdrojů. Ve značném rozsahu pracuje i s judikaturou, a to včetně té nejnovější. Práci s odbornou literaturou tak nelze v podstatě nic vytknout. Vyšší měl být jen výčet použité zahraniční literatury, tento deficit je však třeba přičíst spíše na vrub jen velmi omezené pozornosti, která je cizím úpravám věnována.

S ohledem na právě uvedený pracovní přístup, kdy se autorka nechává vést osvědčenými zdroji, jejichž závěry za sebe postupně řadí, se dopouští minima věcných nepřesností. Je pochopitelné, že se všemi podanými závěry jistě nemusí každý čtenář souhlasit, nicméně bude pravidlem, že i ty poněkud kontroverzní autorka opírá o závěry judikatury či právní nauky. Jen občas, vedena staršími zdroji se nevyvarovává určitých nepřesností (např. soustavné používání pojmu podílové spoluvlastnictví či pojmu rejstřík u evidence manželských smluv).

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autorka sice některými věcmi překvapuje (např. již při prvním otevření práce poněkud zarazí, že názvy částí a kapitol začíná malými písmeny), jinak je však počet prohřešků proti pravidlům pravopisu či interpunkce velmi omezený, byť některé nedostatky nalézt lze (např. používání malého písmene na úvod poznámek pod čarou; s. 60 – *pčipustila*; s. 137 *že v okamžik... aj.*).

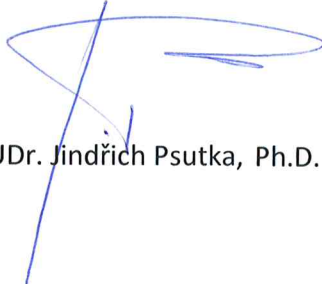
Lze shrnout, že odevzdaný text vykazuje řadu kladů, ale i některé nedostatky. Ke kladům je třeba přiřadit zejména práci s odbornými zdroji, kterou je možné označit za příkladnou, jakož i schopnost proniknout do vybraných částí problematiky v dostatečné hloubce a na podkladě rozsáhlého studia odborných zdrojů dospět k jednoznačným závěrům. Negativem je již v úvodu kritizované přílišné rozkročení tématu, se kterým se nutně pojí určitá nevyváženost výkladu, kdy čtenář i jen částečně orientovaný v problematice vytuší, že zatímco někde ho autorka zahrnuje přívalem detailních informací, hned o kus dále mu mnohé podstatné tají. Z celé práce je přitom více než patrné, že by autorka byla jistě schopna odevzdat práci velmi úzce zaměřenou, která by přesto naplňovala kritéria rigorózní práce a byla by způsobila dané téma dále posunout.

I přes uvedené výtky a místy možná až přehnaně kritické postřehy zejména ke koncepci práce je však možné bez pochyb konstatovat, že autorka prokázala schopnost vytvořit souvislý odborný text, který splňuje základní požadavky kladené rigorózní práci. V některých ohledech pak tyto požadavky dokonce překračuje. Práci proto k obhajobě **doporučuji**.

Otázky k obhajobě:

- 1) Na s. 36-38 přebíráte závěry, dle kterých, dojde-li k poškození majetku v SJM jedním z manželů (žhářem), nemá druhý z manželů v podstatě žádné prostředky ochrany. Vzniká při takovém poškození pohledávka na náhradu škody? Byla by případně dle Vás taková pohledávka součástí SJM, nebo nikoliv? Je možná náhrada škody mezi spoluvlastníky?
- 2) K jakému okamžiku se stává součástí SJM pohledávka na zisk z výlučného majetku? Je to ke stejnému okamžiku jako u mzdy?
- 3) Je k vyloučení předmětu osobní potřeby z majetkové podstaty SJM nutné, aby se jednalo o věc *obvyklé* osobní potřeby?

V Plzni dne 15. července 2017

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.